

ELINKEINOTULON VEROTUS

Marianne Malmgrén – Matti Myrsky

ALMA TALENT ■ Helsinki 2020

Tilaa Elinkeinotulon verotus -kirja Alma Talent
Shopista: shop.almatalent.fi

5., uudistettu painos

© Copyright 2020 Alma Talent Oy sekä Marianne Malmgrén ja
Matti Myrsky

Kansi: Timo Martikainen
Taitto: Notepad Ay, www.notepad.fi

ISBN 978-952-14-3936-0
ISBN 978-952-14-3937-7 (verkkokirja)

BALTO print, Liettua 2020

Anna palautetta: kustannustoimitus@almatalent.fi

Alkusanat

Kirja on tarkoitettu elinkeinoverotusta koskevaksi perusesitykseksi. Kirjan erityisenä kohderyhmänä ovat vero-oikeutta yliopistoissa ja korkeakouluissa opiskelevat, mutta kirja soveltuu vero-oikeuden opintoihin muuallakin. Teos on pyritty rakentamaan siten, että siitä on hyötyä myös ammatillisesti veroasioiden kanssa tekemisissä oleville. Toivon teoksen täyttävän tiedontarpeita yleisemminkin.

Elinkeinotulon verotusta koskeviin säännöksiin on tehty edellisen neljännen painoksen ilmestymisen jälkeen vuonna 2014 monia muutoksia ja käsikirjoitusta kirjoitettaessa uusia muutoksia on edelleen suunnitteilla. Siksi kirjan neljäs painos on osin vanhentunut, ja tekstiä on muutettu monessa kohdassa merkittävästi. Uusimpien muutosten taustat ja sisältö selvitetään kirjassa melko yksityiskohtaisesti. Kaikkia asioita ei voida kuitenkaan ottaa esille, jotta kirjan sivumäärä ei paisuisi kohtuuttomasti. Olennaista on yleiskatsauksellisuus elinkeinotulon verotusta koskevaan lainsäädäntöön, sekä rakenteeseen että sisältöön. Oikeustapauksiin viitataan esimerkinomaisesti, uudempiä ratkaisuja painottaen, eikä niillä pyritä antamaan täydellistä kuvaa voimassa olevasta oikeudesta. Teos sisältää runsaasti esimerkkejä.

Teos pohjautuu käytännön elämän tulkintakysymysten osalta osittain Verohallinnon ohjeisiin, joita on hyödynnetty myös esimerkeissä. Kirjan luonne ja koko eivät ole teoksen lopussa olevaa lyhyttä veropoliittista jaksoa lukuun ottamatta antaneet laajaa mahdollisuutta käydä kriittistä keskustelua tarkasteltavina olevista asioista. Yksityiskohtainen tiedontarve on syytä tyydyttää erityisesityksillä, joista uusimpiin on viitattu teoksessa.

Teoksen lähdeluettelo on laajahko. Alaviitteissä ei ole viitattu kaikkiin lähdeluettelossa mainittuihin lähteisiin. Esimerkkinä mainittakoon vanhemmat komiteanmietinnöt. Laajalla lähdeluettelolla on ajateltu niitä opiskelijoita, jotka tekevät kirjallisia töitään yritysverotuksen alueelta. Oikeuskirjallisuuden osalta on painotettu uudempiä esityksiä ja vanhemmat esitykset löytyvät teoksen aikaisemmista painoksista. Kirjallisuusviittauksilla pyritään auttamaan myös niitä, jotka etsivät ratkaisuja hankaliin käytännön vero-ongelmiin. Lähdemateriaalia on seurattu teoksessa pääosin vuoden 2020 helmikuun loppuun asti, joiltain osin maaliskuun loppuun ja eräiden yksittäisten asioiden osalta huhtikuun alkupäiville.

Elinkeinoverotusta koskevat kansainvälisvero-oikeudelliset asiat käsitellään *Marianne Malmgrénin* ja *Matti Myrskyn* teoksessa Kansainvälinen henkilö- ja yritysverotus (2017), joten tässä teoksessa keskitytään Suomen sisäiseen elinkeinotulon verotukseen. Kansainvälisiä tilanteita sivutaan kuitenkin osittain erityisesti siltä osin kuin ne vaikuttavat kansallisen lainsäädännön sisältöön, kuten verottavan tulon määrään ja vähennysoikeuteen.

Edellinen neljäs, uudistettu painos, jonka kirjoitin yhdessä professori *Matti Myrskyn* kanssa, pohjautui teoksen kolmanteen painokseen. Siinä kirjoittajina olivat professorit *Esko Linnakangas* ja *Matti Myrsky*. Haluan kiittää molempia aikaisempien painosten kirjoittajia merkittävästä panoksesta, josta on ollut minulle suuri apu tätä painosta kirjoittaessani. Vastaan kuitenkin yksin tämän viidennen painoksen sisällöstä.

Tärkeänä inspiraationa kirjaa kirjoittaessa ovat olleet myös asiakkaiden verokysymykset, josta kiitän heitä. Teoksen kirjoittaminen ei olisi onnistunut ilman yhteydenpitoa muun muassa valtiovarainministeriöön, Verohallintoon ja Suomen Yrittäjiin, joista olen saanut nopeasti vastauksia tiedontarpeeseeni. Erityisesti haluan kiittää Verohallinnon Veronkantoyksikön ekonomistia *Aki Savolaista*, joka on auttanut luvussa I olevien verokertymä tietojen hankkimisessa. Kiitän myös asianajaja, MBA *Kirsi Hiltusta* keskusteluista ja avusta oikeuskäytännön seurannassa. Kiitokset myös *Itä-Suomen yliopistolle*, josta olen saanut käyttööni kattavan sähköisen kirjastomateriaalin, jota ilman kirjan kirjoittaminen ei olisi onnistunut. Kiitos myös Director, Global Mobility & Individual Tax *Tarja Kettuselle*, joka on tukenut

aikaa vievää kirjoitusprosessia kuuntelemalla aiheeseen liittyviä pohdintojani.

Kiitän kustannustoimittaja *Anttoni Pihlajamäkeä* joustavuudesta ja viimeistelyvaiheessa saamastani tärkeästä avusta sekä kustantajaani *Alma Talent Oy:tä* lähdemateriaalin käytön järjestämisestä. Erityiset kiitokset kuuluvat nelijalkaiselle ystävälleni Maxille, joka on valppaasti valvonut kirjoitustyön etenemistä.

Lohjalla 6. päivänä huhtikuuta 2020

Marianne Malmgrén

Sisällys

Alkusanat	V
Kirjallisuus- ja lähdeluettelo	XIX
Lyhenteitä	XXXV
I Johdanto	1
1 Miksi yrityksiä verotetaan	1
2 Kahdenkertaisesta verotuksesta	9
3 Elinkeinoverotuksen oikeuslähteet	17
3.1 Yleistä.....	17
3.2 Lainsäädäntö	21
3.3 Oikeuskäytäntö oikeuslähteenä.....	22
3.4 Verohallinnon ohjeet ja oikeuskirjallisuus.....	24
4 Elinkeinoverotusta koskevat säädökset ja niiden kehitys	27
4.1 Keskeiset säädökset	27
4.2 Elinkeinotulon verosäädösten kehitys	28
5 Tehtävänasettelu, rajaukset, tarkastelunäkökulma ja lähteet	36

II Verotettavan elinkeinotulon kohdentamisesta ja laskemisesta	41
1 Verotettavan tulon laskennan lähtökohdat	41
2 Verovelvolliset ja eräät keskeiset määritelmät	47
3 Tuloksenlaskenta elinkeinotulolähteessä	52
4 Kirjanpidon ja verotettavan elinkeinotulon suhde	58
4.1 Kirjanpidosta	58
4.2 Tuloslaskelmasta verotettavaan elinkeinotuloon	64
4.3 Kirjanpidon ja verotuksen lainsäädännöllinen sidonnaisuus	69
4.4 Verotettavan tuloksen suunnittelusta	75
III Elinkeinoitulooverolain soveltamisala	81
1 Elinkeinoitulolähteen määrittely	81
2 Elinkeino toiminnan yleiset kriteerit.....	84
3 Elinkeino toiminnan ja maatalouden raja	87
4 Kiinteistöjen omistaminen ja vuokraaminen sekä muut hyödykkeet	88
5 Arvopaperisijoitukset ja holdingyhtiöiden asema	97
6 Korkotulo	101
7 Rakennusala ja ns. saastumisilmiö sekä huoneisto-osakkeilla käytävä kauppa.....	102
8 Yleishyödyllisten yhteisöjen erityisasema.....	107
9 Julkisyhteisöjen erityisasema.....	118
10 Yliopistot ja ammattikorkeakoulut	119
11 Yleisradiovero	125
IV Eri omaisuuslajit ja hankintamenon määräytyminen ..	130
1 Yleistä omaisuuslajeista ja niiden merkityksestä.....	130
2 Rahoitusomaisuus	132

3	Vaihto-omaisuus ja sen aikarajat	134
4	Käyttöomaisuus	141
5	Muu omaisuus	146
6	Hankintameno määräytyminen	149
6.1	Vastikkeelliset saannot	149
6.2	Vaihto-omaisuuden kierto	155
6.3	Vastikkeettomat saannot.....	158
V	Veronalaiset tulot ja vähennyskelpoiset erät	160
1	Veronalaiset ja verovapaat tulot	160
1.1	Yleistä.....	160
1.2	Muun omaisuuden omaisuuslajin tulojen veronlaisuus	172
1.3	Pääomansijoitukset	173
1.4	Osakelainaa ja takaisinostosopimukset	176
1.5	Velan anteeksisaanti ja akordi tulona	178
2	Menot ja menetykset	180
2.1	Yleistä.....	180
2.2	Muun omaisuuden omaisuuslajin menojen ja menetysten vähennyskelpoisuus.....	195
2.3	Matkamenot	202
2.4	Koulutusmenot ja koulutusvähennys	215
2.5	Mainos- ja edustusmenot, lahjukset ja poliittisen toiminnan tukeminen.....	221
2.6	Lahjoitusvähennys	228
2.7	Sanktionluonteiset maksuseuraamukset ja verot	230
2.8	Menetysten vähennyskelpoisuus	236
2.9	Korot.....	245
2.10	Oikaisu-erät ja osuuskunnan ylijäämän palautukset	253
2.11	Optio- ja osakepalkitsemisjärjestelyiden vähennyskelpoisuus	256
3	Henkivakuutusten, kapitalisaatiosopimusten ja eläkevakuutusten tulot ja menot	259

VI Jaksottaminen ja varaukset	266
1 Yleistä	266
2 Tulon jaksottaminen	267
2.1 Yleistä.....	267
2.2 Ennakkoon saadut tulot.....	275
3 Menojen jaksottaminen	277
3.1 Yleistä.....	277
3.2 Vaihto-omaisuus.....	289
3.3 Käyttöomaisuus ja muu omaisuus.....	293
3.3.1 Yleistä	293
3.3.2 Koneet ja kalusto	303
3.3.3 Poikkeuksia	307
3.3.4 Rakennukset ja rakennelmat.....	309
3.3.5 Muita poistosäännöksiä.....	313
3.3.6 Kulumaton käyttöomaisuus.....	318
3.3.7 Määräaikaiset irtaimen käyttöomaisuuden korotetut poistot 2020–2023	321
3.3.8 Määräaikaiset tuotannollisten investointien korotetut poistot 2013–2016	323
4 Varaukset	328
4.1 Yleistä.....	328
4.2 Toimintavaraus	331
4.3 Takuuvaraus	333
4.4 Hinnanlaskuvaraus	335
4.5 Jälleenhankintavaraus	336
5 Raha-, vakuutus- ja eläkelaitosten erityisasema.....	343
5.1 Yleistä.....	343
5.2 Realisoitumattomat arvonnousut ja -laskut	344
5.3 Omaisuuslajit ja osinkotulojen verotus	347
5.4 Erityiset vähennykset ja veronalaiset tulot.....	349
5.5 Luottotappiot	351

VII Tappiontasaus	354
1 Järjestelmän tarkoitus sekä tappioiden vähentämisaika ja -järjestys	354
2 Yksityinen elinkeinonharjoittaja	359
3 Yhteisöjen ja elinkeinoyhtymien asema sekä yritysmuodon muutokset	364
4 Yhteisöjen ja elinkeinoyhtymien omistajanvaihdokset	367
5 Poikkeus- eli käyttöluvut	377
6 Yhteisöjen jakautumiset ja sulautumiset	386
VIII Yritysjärjestelyt	396
1 Yleistä	396
2 Omaisuuslajisiirrot	401
3 Tulolähdesiirrot	403
3.1 Siirto elinkeinotulolähteestä.....	403
3.2 Siirto elinkeinotulolähteeseen	406
4 Yksityiskäyttöönotto sekä sijoitukset yhtymään	407
4.1 Yksityisen elinkeinonharjoittajan yksityiskäyttöönotto	407
4.2 Yksityisotto elinkeinoyhtymästä ja osakkaan sijoitukset yhtymään	409
5 Yritysmuodon muutokset	412
5.1 Yleistä.....	412
5.2 Yksityinen ammatin- tai liikkeenharjoittaja ja kuolinpesä yhtiöksi	418
5.3 Elinkeino-yhtymä yhtiöksi ja avoin yhtiö tai kommandiittiyhtiö yksityisliikkeeksi.....	420
5.4 Henkilöyhtiölain mukaiset muodonmuutokset..	421
5.5 Toimintamuodon muutoksen vaikutukset.....	422
5.6 Negatiivinen oma pääoma toimintamuodon muutoksessa	428
5.7 Osakkeiden omistusaika ja hankintameno	432

6	Yhteisön purkautuminen	434
6.1	Osakeyhtiön purkautuminen	434
6.2	Jako-osuuden saavan osakeyhtiön osakkaan verotus.....	439
6.3	Elinkeinoyhtymän purkaminen	444
6.4	Yksityisen toiminimen lopettaminen	450
7	Kansalliset yritysjärjestelydirektiivin mukaiset yritysjärjestelyt	451
7.1	Yleistä.....	451
7.2	Sulautuminen	452
7.2.1	Säännökset	452
7.2.2	Eri sulautumistyytit	454
7.2.3	Verovaikutukset	456
7.3	Jakautuminen	463
7.3.1	Säännökset	463
7.3.2	Varaukset, osakkeiden hankintameno ja poistot	479
7.4	Liiketoimintasiirto	481
7.5	Osakevaihto.....	491
7.6	Veronkiertämissäännöksen soveltaminen yritysjärjestelyissä.....	502
8	Yhteisöjen maastapoistumisverotus	509
IX	Konsernien verokysymykset	516
1	Konsernin käsite ja merkitys elinkeinotulon verotuksessa	516
2	Yhteisöjen saamien osinkojen verotus	519
2.1	Yleistä.....	519
2.2	Osingon tulolähde ja omaisuuslaji	519
2.3	Suomesta saadut osingot.....	520
2.4	Ulkomailta saatu osinko	523
2.5	Erityiskysymyksiä	530
3	Osuuskunnasta saadun ylijäämän ja ylijäämänpalautuksen verotus yhteisöillä	532

4	Käyttöomaisuusosakkeiden luovutukset	536
4.1	Sääntelyn pääpiirteet	536
4.2	Luovutusvoittojen verovapaus.....	540
4.2.1	Verovapauden soveltamisala ja luovuttajaa koskevat edellytykset	540
4.2.2	Mikä on pääomasijoitustoimintaa?	541
4.2.3	Luovutuksen kohdetta koskevat edellytykset.....	550
4.2.4	Mitkä ovat käyttöomaisuusosakkeita? ..	552
4.2.5	Luovutettavien osakkeiden omistusosuus ja -aika	574
4.2.6	Kohdeyhtiön toiminnan luonne	576
4.2.7	Verovapaaseen luovutusvoittoon tehtävät oikaisut	578
4.2.8	Osakeyhtiön omien osakkeiden luovutusvoitot	580
4.3	Luovutustappioiden vähennyskelpoisuus	581
4.3.1	Vähennyskelvottomat luovutustappiot..	581
4.3.2	Luovutusvoitoista vähennyskelpoinen luovutustappio	581
4.3.3	Rajoituksetta vähennyskelpoinen luovutustappio	584
4.4	Purkuvoitto ja -tappio	585
5	Konserniyhtiöiden välisten menetysten ja arvonalenemisten vähentäminen	586
5.1	Myynti- ja lainasaamiset	586
5.2	Konsernituki	592
6	Yritysten korkovähennysoikeuden rajoittaminen	595
6.1	Yleistä.....	595
6.2	Korkovähennysoikeuden rajoitus verovuosina 2014–2018	597
6.2.1	Tulolähteen vaikutus rajoituksen soveltamiseen	597
6.2.2	Soveltamisalaan kuuluvat yhtiömuodot	599
6.2.3	Korkomenon ja -tulon käsite.....	600
6.2.4	Vähennyskelpoiset korkomenot.....	601

6.2.5	Vähennyskelvottomat korkomenot.....	602
6.2.6	Vapautusperusteet	604
6.2.7	Vähentämättä jääneen korkomenon vähentäminen myöhempinä vuosina	609
6.3	Korkovähennysoikeuden rajoitus verovuodesta 2019 lähtien	610
6.3.1	Säätelyn tausta.....	610
6.3.2	Soveltamisalaan kuuluvat yhtiömuodot ja tulolähteet	612
6.3.3	Korkomenon ja -tulon käsite	617
6.3.4	Konsernietuyhteysvelat ja muut velat ...	620
6.3.5	Vähennyskelpoiset ja vähennyskelvottomat korkomenot.....	622
6.3.6	Siirtymäsäännös, tasevapautussäännös ja infrastruktuurihankkeet	626
6.3.7	Vähentämättä jääneen korkomenon vähentäminen.....	631
6.3.8	Vähennyskelvoton nettokorkomeno yritysjärjestelyissä	633
6.4	Korkovähennysoikeusrajoituksen suhde muihin säännöksiin	634
7	Rajat ylittävien hybridijärjestelyjen verotus	636
7.1	Yleistä.....	636
7.2	Tulolähteet, verosubjektit, etuyhteyden määrittely ja muut määritelmät.....	637
7.3	Soveltamistilanteet.....	641
8	Siirtohinnoitteluoikaisu.....	652
9	Konserniavustuslain mukainen konserniavustus.....	658
9.1	Yleistä konserniavustuksen verotusasemasta	658
9.2	Konserniavustuksen osapuolet	661
9.3	Konserniavustuksen luonne	664
9.4	Omistusosuus- ja kotimaisuusvaatimus.....	665
9.5	Konsernisuhteen kesto	669
9.6	Kirjanpitoikäsihtely ja verokohtelu	671

X	Yrityksen omistajien verotus	675
1	Yritysmuoto ja sen valinta	675
2	Osakeyhtiön osakkaiden verotus	678
2.1	Yleistä.....	678
2.2	Varojenjaon verotuksellinen luonne.....	687
2.3	Luonnollisten henkilöiden osinkoverotus.....	690
2.3.1	Listatut ja listaamattomat yhtiöt.....	690
2.3.2	Listatusta yhtiöstä saatu osinko.....	691
2.3.3	Listaamattomasta yhtiöstä saatu osinko	692
2.3.4	Osakastason vähennykset	702
2.3.5	Ulkomailta saatu osinko	704
2.3.6	Eräiden asuntojen vuokraustoimintaa harjoittavien osakeyhtiöiden veronhuojennuksesta annetussa laissa tarkoitettut osingot.....	706
2.4	Työpanokseen perustuvan osingon verotus	707
2.4.1	Yleistä	707
2.4.2	Säännösten sisältö.....	709
2.5	Varojenjako vapaan oman pääoman rahastosta ..	720
2.5.1	Osakeyhtiölain säännökset	720
2.5.2	Verotus ennen verovuotta 2014	721
2.5.3	Verotus verovuodesta 2014	723
3	Peitelty osinko	730
3.1	Yleistä.....	730
3.2	Yhteisömuoto	733
3.3	Edunsaaja	737
3.4	Markkinaehtoisesta hinnasta poikkeaminen.....	741
3.5	Jakotavat.....	743
3.6	Omien osakkeiden hankinta ja lunastaminen....	749
3.7	Edun veronalainen määrä	753
4	Osakaslainat	761
5	Sijoitustoiminnan määräaikainen veronhuojennus	764

6	Yksityisen elinkeinonharjoittajan verotus	767
6.1	Yritystulo ja sen jakautuminen pääoma- ja ansiotuloksi	767
6.2	Liikkeen- ja ammatinharjoittajan osingot.....	774
6.3	Ylijäämä osuuskunnasta	776
7	Henkilöyhtiöiden osakkaiden verotus elinkeinotulosta	779
7.1	Elinkeinoyhtymän verotus	779
7.2	Tulon jakaminen osakkailla verotettavaksi pääoma- ja ansiotuloksi.....	788
7.3	Elinkeinoyhtymän saamien osinkojen verotus...	797
7.4	Henkilöyhtiön saaman osuuskunnan ylijäämän verotus	805
8	Yrityksen myynti	807
8.1	Ammatin- ja liikkeenharjoittajan elinkeinotoiminnan myynti	807
8.2	Henkilöyhtiön osuuksien luovutus	813
8.3	Osakeyhtiön osakkeiden myynti	822
8.4	Tuloverotuksen sukupolvenvaihdoshuojennus ..	828
XI	Mihin elinkeinotulon verotus on menossa?	834
1	Kysymyksenasettelu	834
2	Elinkeinotulon verotuksen lähiajan muutossuunnitelmia	836
2.1	Kansainväliset muutossuunnitelmat.....	836
2.2	Kansalliset muutossuunnitelmat	840
2.2.1	Konserniverotus	840
2.2.2	Yhteisöjen verotuksellinen kotipaikka...	842
2.2.3	Muita kysymyksiä	844
3	Talouden paineet ja heijastukset yritysverotukseen..	845
	Oikeustapaushakemisto	848
	Asiahakemisto	861